

УДК 347.4

DOI <https://doi.org/10.32782/chc.v046.2022.5>

Гуйван Петро Дмитрович,

заслужений юрист України,

докторант

Інституту держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України

ORCID ID: 0000-0003-3058-4767

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З НЕВИЗНАЧЕНИМ СТРОКОМ ЗДІЙСНЕННЯ. ПОРІВНЯННЯ ЇХ З «УМОВНИМИ» ПРАВОЧИНАМИ

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 509 ЦКУ зобов'язання складається з права кредитора вимагати виконання (вчинення певної дії чи утримання від неї) і обов'язку боржника здійснити таке виконання. Отже, юридичну дефініцію «строк виконання зобов'язання» слід розуміти як відрізок часу, протягом якого управнена особа може здійснити своє право, а також як відрізок часу, протягом якого зобов'язана особа має виконати свій обов'язок. Як відомо, поряд із визначеними строками, існують також невизначені (ст. 530 ЦК України). Строки, тривалість яких є невизначеною на час виникнення правовідношення, матимуть регулююче значення тільки тоді, коли в силу конкретної дії вірителя (пред'явлення вимоги) їм буде надана визначеність. З моменту вимоги право набуде своїх темпоральних характеристик і отримає свої початковий та кінцевий моменти. При цьому механізм детермінації даних моментів може по-різному співвідноситися з застосуванням визначених строків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових працях питання про сутність цивільно-правових строків як елементів суб'єктивного права отримали висвітлення у роботах таких вчених, як В.П. Грибанов, В.В. Луць, Т. Вахонєва, М.А. Гурвич, О.П. Печений, А.В. Коструба, М.Д. Пленюк, Я.В. П'янова, В.В. Бутнев, та інші. Але окремі аспекти проблематики залишаються недостатньо вивченими. Так, правочини з невизначеними строками мають певну схожість з умовними правочинами, котрі не є самостійним видом, а їх наявність залежить від настання певних умов. Утім, наразі більшість науковців не проводить належ-

ного водорозділу між цими двома правовими категоріями. Між тим, дедалі все очевиднішою стає та обставина, що внаслідок задіяння того чи іншого інструментарію виникають різні юридично значимі наслідки. А строк, як внутрішня характеристики цих явищ визначає лише їх тривалість, як, до речі, і тривалість самого права. В той же час, відносини з невизначеним строком і умовні правочини за своїми внутрішніми характеристиками, наслідками та способами встановлення темпоральних координат відрізняються, тож їхнє змішування неприпустиме. Науковий розвиток даної тези становить **мету** праці.

Виклад основного матеріалу. У більшості випадків питання щодо встановлення визначеного чи невизначеного строку у правовідношенні належить до компетенції самих учасників. Разом з тим, окремі договори за вимогами цивільного законодавства мають містити як суттєву умову встановлений сторонами чи законодавством строк виконання зобов'язання. Це стосується, наприклад, договорів поставки (ст. 712 ЦКУ), страхування (ст. 16 Закону України «Про страхування») та інш. У разі не визначення конкретного строку у таких договорах, вони згідно з приписом ст. 638 ЦКУ мають вважатися не укладеними. В окремих випадках, якщо учасники правочину не встановили тривалість своїх взаємин, строк вказується у відповідній нормі права, як, скажімо, при оренді житла (ч. 1 ст. 821 ЦКУ). Отже дані відносини не можуть мати невстановлену тривалість. Але чи можна те ж саме сказати про неможливість встановлення у такому договорі умови про строк виконання, визначений вимогою

кредитора? Чи буде вона відповідати вимозі закону щодо змісту договору?

Проаналізуємо з цього боку договір поставки. На практиці досить поширені угоди, згідно з якими строк поставки продукції зазначено, скажімо, через десять днів після отримання заявки покупця. Також, часто зустрічається умова про те, що поставка має відбутися після повідомлення покупця про готовність прийняти товар. На перший погляд, видається, що за такої конструкції якраз і застосовується правило про визначеність строку вимогою кредитора. Але більш детальне дослідження питання доводить хибність даного припущення. В нашому випадку на вимогу вірителя відбувається не виконання обов'язку, а взагалі рух правовідношення. В угоді обов'язково присутній строк такої поставки, тобто обумовлений сторонами період, протягом якого від початку правовідношення товар надійде за призначенням. В той же час, контрагенти також погодили виникнення свої матеріальних взаємин певною дією – заявою замовника як відкладальною обставиною. Сторони на час укладення договору домовилися, що певна продукція буде поставлена замовнику, якщо останній про це заявить. Отже заява кредитора є умовою виникнення правовідношення, а не визначенням часу його реалізації. До речі, така заява приведе до руху не тільки обов'язок поставити товар, а й зустрічний обов'язок сплатити кошти.

Утім, умова про час платежу, як правило, не є суттєвою для більшості цивільно-правових договорів. Тому визначеність даного строку моментом вимоги кредитора (власне, невизначеність його взагалі) не приводить договір у невідповідність з законом. Якщо за змістом договору платіж має відбутися лише після виставлення рахунку, обов'язок боржника сплатити кошти починається після вчинення відповідної дії кредитором. Це правило повинно діяти навіть у випадках, коли боржник може самостійно, без отримання рахунку встановити розмір своєї заборгованості. Виставлення рахунку необхідно прирівнювати до вимоги кредитора виконати зобов'язання при визначенні терміну виконання моментом такої вимоги.

Інша річ, коли договір містить точну дату виконання грошового зобов'язання, але при цьому вказує на необхідність направлення боржнику рахунку. Невиконання кредитором такого припису договору не позбавляє боржника обов'язку виконати платіж. Зобов'язання буде вважатися виконаним належно, якщо він у вказаний у договорі строк здійснить оплату отриманого товару. Звичайно, можуть виникнути проблеми з обчисленням обсягу поставки. Якщо боржник не в змозі самостійно визначити об'єм поставленої

продукції та суму коштів, що підлягає до сплати, він повинен оплатити обумовлені договором граничні величини поставки товару з подальшим перерахунком відповідно до належно оформлених документів. Адже договором передбачався саме такий обов'язок боржника щодо строків виконання. Той же факт, що кредитор не виконав свого обов'язку стосовно виставлення рахунків у даному випадку може мати значення лише як підстава для зменшення відповідальності боржника при неналежному виконанні зобов'язання.

Неважко помітити, що зобов'язання з невиконаним строком виконання досить схожі на такі правовідносини, де час виконання має чітко визначену тривалість, але його настання відстрочене до конкретної дати [1, с. 8-9]. Наприклад, відповідно до умов договору, укладеного 10 січня, покупець повинен передати гроші за наступну поставку товару протягом тижня, починаючи з 20 листопада. В нашій ситуації обов'язок передавати гроші виник із правочину, що був здійснений 10 січня. А строк його виконання покупцем триватиме з 20 по 26 листопада. Починаючи від 27 листопада у продавця у разі невиконання даного обов'язку виникне матеріальне право на позовне домагання. Звісно, боржник за даним грошовим зобов'язанням може здійснити його дострокове виконання згідно з правилом ст. 531ЦКУ, якщо інше не встановлено договором, актами цивільного законодавства чи не впливає із суті зобов'язання чи звичаїв ділового обороту. Подібного характеру набуде й договір, що укладений 10 січня, якщо те ж саме зобов'язання про сплату коштів не матиме строку виконання (абсолютно тотожним воно буде, якщо віритель пред'явить вимогу 19 листопада). Адже після пред'явлення вимоги продавця покупець має сплатити кошти протягом семи днів. Після спливу даного тижневого строку право кредитора вважатиметься порушеним з тими ж наслідками, як і в попередній ситуації.

Як бачимо, від 10 січня до 20 листопада існує певне відношення, в якому відсутні обов'язкові елементи змісту зобов'язання: суб'єктивне право кредитора вимагати виконання та відповідний юридичний обов'язок боржника. Відтак ми не можемо прийняти домінуючу в цивілістиці тезу, що зобов'язання з відкладеним чи невизначеним строком виконання виникає відразу після вчинення правочину (договору) «правовідношення між «умовно уповноваженою» та «умовно зобов'язаною особою» виникає вже в момент вчинення угоди і характеризується лиш тим, що має відкладений правовий ефект, пов'язаний з можливістю здійснення обумовлених прав тільки після настання погодженої угодою умови» [2, с. 236].

Даний підхід можна оцінювати лише з формальної, а не реальної точки зору: виникає правовідношення, позбавлене обов'язкових своїх елементів. Адже вказаний у нашому прикладі фактичний стан взаємин не може кваліфікуватися як правовідношення. Останнє виникне лише тоді, коли його сторони набудуть необхідного правового статусу: повноваження на вимогу та зустрічного обов'язку щодо виконання. Це трапиться в нашому випадку тільки з 20 листопада і триватиме тиждень. Отже приходимо до обґрунтованого висновку, що у разі відкладання настання зобов'язання до певного моменту, як встановленого зарані, так і визначеного пред'явленням вимоги, зобов'язання від моменту його укладення не виникає. Воно вважається таким, що почнеться в майбутньому від конкретної дати або дії кредитора. На час же укладення договору відбувається лише визначення обсягу майбутнього правовідношення.

У цьому сенсі цікавим буде порівняльний аналіз досліджуваних відносин з такими, щодо яких правові наслідки пов'язуються з настанням певної обставини (зокрема, відкладальної, ст. 212 ЦК України). Тобто, сторони можуть надати вказаній обставині таке значення, що поки вона не здійснилася, з угоди не виникають права та обов'язки з нею пов'язані. Приміром, відкладальною обставиною при даруванні може слугувати умова надання майна, а саме квартири від батька синові у випадку укладення шлюбу останнього [3, с. 132]. Для таких «умовних» правочинів виникнення, зміна чи припинення цивільних прав та обов'язків пов'язанні з настанням в майбутньому певної обставини (дії чи події). При цьому характерним є те, що відносно вказаної обставини невідомо точно, настане вона чи ні. В правовій науці мала місце певна полеміка щодо того, чи можна вважати подібний договір юридичним фактом, який за визначенням встановлює обсяг прав та обов'язків контрагентів [4; 5, с. 3-4; 6, с. 13], якщо при його укладанні ще невідомо, чи взагалі відбудеться накопичення повного юридичного складу угоди, а саме чи настануть зобов'язальні відносини. Між тим, з точки зору деяких вчених, при укладенні такого умовного договору не можна сказати, що жодного зобов'язального відношення немає, просто до настання умови немає ще права вимоги кредитора, як немає і кореспондуючого йому обов'язку боржника [7, с. 717-719]. Але цілком очевидно, що коли зобов'язання укладене з відкладальною умовою, права і обов'язки учасників відносин виникають саме після настання цієї умови. Відповідно і порушення суб'єктивного права може відбутися тільки після цього. З іншого боку, якщо для виконання зобов'язання передбачений певний

проміжок часу, позовна давність починається від моменту закінчення такого строку. Тож, зовні дані правові ситуації вельми схожі.

У майнових відносинах складається дуже багато ситуацій, коли від настання певної обставини чи дії особи залежить виникнення чи зміна зобов'язального відношення. Скажімо, за договором страхування страховий випадок може мати значення для зобов'язань за даною угодою як відкладальна обставина, при цьому діятиме вона лиш в межах дії договору, після спливу цього строку і ненастання обумовленої події обов'язок сплатити кошти для страховика не настає. Відтак, як бачимо, в окремих випадках можливе комбінування двох описуваних механізмів правового регулювання: після настання відкладальної умови у сторін виникають права і обов'язки за зобов'язанням, строк виконання якого не визначений. Якщо настане страховий випадок (відкладальна обставина, стосовно якої невідомо, настане вона чи ні), носій права на відшкодування повинен звернутися до страховальника упродовж строку, визначеного договором. Саме після цього зобов'язання з невизначеним строком отримує визначеність і має бути виконане упродовж знову-таки встановленого в угоді часу. У разі пропуску вказаного періоду виникає охоронне правовідношення, до змісту якого входить повноваження на судове домагання. При цьому, на наш погляд, зобов'язання з відкладальною обставиною та з невизначеним строком, коли початок виконання залежить від пред'явлення вимоги, мають деяку схожість правових результатів свого настання, що наочно проявляється в наступному. В обох випадках сторони відношення узгоджують зміст зобов'язання, встановивши обсяг матеріальних прав та обов'язків. В обох випадках правовідношення обумовленого змісту відразу не виникає, його початок відкладається до певної дії кредитора чи настання якоїсь обставини [8, с. 773].

Втім, у літературі були висловлені думки стосовно того, що вказівка на подію, стосовно якої невідомо, настане вона чи ні, не може бути способом визначення строку (терміну) [4]. Такий підхід потребує критичної оцінки. Якщо мова йде про визначеність строку дії суб'єктивного права, то викладене вище твердження не є справедливим¹. З наведеного аналізу ми переконалися, що настання якогось явища, стосовно котрого на час укладення договору не було відомо, відбудеться

¹ Слід зазначити, що привід для хибних висновків про неможливість визначення строку умовою дає саме цивільне законодавство, відніши норми про відкладальні умови до глави 16 ЦКУ, тоді як, на наш погляд, вони мають відноситися до зобов'язального права. Очевидно, що встановлення та порядок визначення строків у договорі є також однією із важливих умов, тому ніяких протиріч тут немає. Інша річ, що подія, стосовно якої невідомо, відбудеться вона в майбутньому, чи ні, може впливати на визначення не лише строків, а значно більшого кола умов договору.

воно чи ні, призводить до виникнення правовідношення, тобто вказана обставина визначає початковий термін матеріального права та обов'язку. Те ж саме можна сказати і про передбачену в договорі подію, що має скасувальний характер. Скажімо, майно передане в користування особі до того часу, коли вона одружиться. Закон (ч.2 ст. 212 ЦКУ) каже, що сторони угоди можуть поставити припинення вже існуючих прав та обов'язків у залежність від настання події, яка, власне, може і не настати. Тобто, настання такої необов'язкової події припиняє належне уповноваженому суб'єктивне матеріальне право. Іншими словами, строк існування такого права закінчиться. Відтак, наведене є нічим іншим, як способом визначення строку (терміну). Отже, якщо у договорі настання прав чи обов'язків обумовлене такою подією, то мова йде про визначення умови договору, в тому числі темпоральної. З огляду на викладене, частину 2 ст. 252 ЦКУ слід було б викласти так: **«термін визначається календарною датою або вказівкою на дію чи подію, які можуть настати в майбутньому.»**²

Зрештою, чинне цивільне законодавство не дає чітких критеріїв відмежування вимоги кредитора у зобов'язанні з невизначеним строком виконання від відкладальної обставини у вигляді активної дії учасника відношення. На сьогодні цю подібність можна було б сформулювати приблизно так: пред'явлення вимоги кредитором до боржника про виконання обов'язку у разі невстановлення сторонами строку його виконання чи визначення строку моментом вимоги має ознаки відкладальної обставини. І лише її настання тягне виникнення обов'язку для боржника виконати зобов'язання. Іншими словами, пред'явлення вимоги кредитором до боржника про виконання за умови невизначеності строку приводить до руху правовідношення, але при цьому виникає не зобов'язання, а обов'язок виконати зобов'язання.

Отже настання відкладальної обставини, як і пред'явлення вимоги кредитора у зобов'язанні з невизначеним строком приводять в дію певне правовідношення. Тим не менше, між цими двома явищами є деякі відмінності, що не дозволяють їх ототожнити. М.А.Гурвич свого часу відділяв зобов'язання з невизначеним строком виконання від умовних та звертав увагу на серйозні відмінності, передовсім, з огляду на різні наслідки їх настання. Він, зокрема, вказував, що зобов'язання, яке має невстановлений строк, певний час перебуває в так званому незрілому стані, тобто,

не є готовим до негайного виконання. Настання строку наділяє матеріальне право властивістю примусу і переводить його до стану вимоги (домогання). Натомість, настання умови призводить до первинного виникнення права в позовному стані, яке наділене здатністю до судової вимоги. Попереднє ж правовідношення в умовному правочині, що мало місце до настання умови, слід кваліфікувати як забезпечений правом розрахунок на право. Настання відкладальної умови чи відкладального строку (автор їх прирівнює) – це факти, що тягнуть розвиток суб'єктивного права, його перехід у стан права на позов [9, с. 160-161]. На практиці такі відмінності виявляються в тому, що дострокове виконання обов'язку є, як правило, належним, чого не можна сказати про виконання, що здійснене до настання умови.

Звісно, до викладеної позиції М.А. Гурвича слід відноситися певною мірою критично. Адже автор обґрунтовує свої висновки положеннями явно застарілої та недієвої концепції про перехід суб'єктивного права у разі його порушення в так званий «напружений» стан права на позов. В цивілістичній науці напрацьовані більш прогресивні теорії щодо виникнення у разі порушення регулятивного права іншого – охоронного правовідношення [10, с. 11-12]. Крім того, настання відкладальної умови або пред'явлення вимоги кредитора у зобов'язанні з невизначеним строком призводять не до виникнення права на позов, а до початку виконання регулятивного відношення. І лише у разі його порушення виникає позовне домогання. Крім того, явно застарілою та недієвою на сучасному етапі є концепція про перехід у разі порушення правовідношення у так званий «напружений» стан, що передбачає наявність у суб'єктивного права захисної здатності. Насправді, після порушення виникає зовсім інше – охоронне право, і саме до його змісту входить властивість права бути здійсненим у примусовому порядку [11, с. 22-24; 12, с. 45-47; 13, с. 135-138]. Все ж ми можемо підтримати позицію М.А. Гурвича стосовно різної правової природи умовних зобов'язань (в тому числі й тих, котрі за відкладальну умову мають настання в майбутньому вимоги щодо початку відношення) та зобов'язань з невизначеним строком. Та дана відмінність полягає не в тому, що відкладальна умова породжує саме правовідношення, надає зобов'язанню його зміст, тоді як відношення з невизначеним строком реалізації існує ще до заявлення вимоги кредитором, від часу свого виникнення воно вже містить суб'єктивні права та обов'язки учасників, момент виконання котрих ще не настав. Насправді, як ми вже показали, при настанні відкладальної обставини так же, як і при

² Лише дана редакція дозволить дати юридичне тлумачення такій поширеній на практиці ситуації, коли сторони домовилися про виконання визначених ними робіт після надсилання заявки замовником, але така заявка, зрештою, ніколи не надходила, або у разі, коли позичкодавець ніколи не пред'являє вимоги про повернення йому майна, переданого за договором з невизначеним строком.

заявленні вимоги кредитором, виникає обов'язок боржника, який знаходиться в регулятивному стані. Відтак, з цієї точки зору, наслідки настання даних обставин є однаковими. Але, і це головне, юридична природа самого матеріального права, котре виникне з появою вказаних чинників, від моменту визначення його обсягу (від укладення правочину) і до їхнього настання різна.

Відкладальна обставина є зовнішнім поштовхом, юридичним фактом, що приводить до руху правочин. При умовності зобов'язання після настання умови – юридичного факту відношення, що виникло, може мати невизначений строк реалізації. Цього, навпаки, не може бути після пред'явлення вимоги кредитором до боржника у зобов'язанні з невизначеним строком. Виконання має бути здійснене у встановлений строк: семиденний, інший, визначений для конкретних відносин, чи негайно. Правовідношення, обумовлене відкладальною обставиною, може взагалі не початися, позаяк стосовно неї невідомо, настане вона чи ні (ч. 1 ст. 212 ЦКУ). Тож абсолютно недоречним виглядатиме виконання такого зобов'язання до настання відкладальної обставини, воно має визнаватися неналежним. Натомість, вимогу кредитора, що призводить до початку зобов'язання з невизначеним строком, ні закон, ні логіка не відносять до обставин, котрі можуть ніколи не настати³. З огляду на це презумується, що вимога кредитора за зобов'язанням з невизначеним строком виконання неодмінно має настати, хоча і невідомо коли. Тож, певні дії щодо добровільної

дострокової реалізації майбутнього відношення, котре неодмінно відбудеться, також є прийнятним з суспільної точки зору.

Висновки. Як вже вказувалося, невизначений момент вимоги – це спосіб відтермінування початку відношення, такий же як і перенесення початку дії матеріального права на конкретну дату в майбутньому. Оскільки таке зобов'язання обов'язково існуватиме в майбутньому, його учасники можуть будувати свої взаємини з урахуванням цієї обставини. На відміну від умови, що визначає дієвість умовного правочину, цей строк мусить обов'язково настати. Виконання зобов'язання з невизначеним строком, яке все одно колись неодмінно настане, опосередковується публічним інтересом. Строк (його початковий та кінцевий терміни) є елементом змісту, котрий визначає темпоральні координати матеріального права, тож здійснення його поза цими межами є неправомірним. Як же узгодити це правило з можливістю дострокового виконання, адже про це веде мову закон (ст. 531 ЦКУ)? Єдиним варіантом співіснування з реальною сутністю коментованих взаємин може бути таке тлумачення: закон дозволяє боржникові виконати зобов'язання в період від моменту встановлення його обсягу до початку періоду дії (достроково). Такий дозвіл слід визнати **соціально бажаним**, і саме цим інтересом ми можемо пояснити запроваджену законодавцем можливість дострокового виконання, тобто тоді, коли такого обов'язку у боржника ще немає, але він неодмінно настане. Відтак, виконання обов'язку боржником до пред'явлення вимоги вірителя слід кваліфікувати як дострокове з відповідними наслідками, зазначеними у ст.531 ЦКУ.

³ Звісно, може на практиці трапитися така ситуація, коли кредитор в силу якихось обставин не пред'явить вимоги взагалі, але така його поведінка знаходиться за межами соціально бажаної і доцільної.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рудман Д.С. О соотношении сделки, совершенной под отлагательным условием, и предварительного договора. Российская юстиция. 2018. № 7. С. 7-10.
2. Кузнецова Л.В. Сделки, совершенные под условием. Сделки: проблемы теории и практики. Сбор. статей. Руковод. авт. колл. и отв. ред. М.А. Рожкова. М.: 2008. С. 198-238.
3. Книш С.В. Договір дарування та оскарження його дії. Проблемні питання цивільного та трудового права: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 13 квітня 2018 р.). С. 131-133.
4. Васнєв В.В. Природа условного обязательства до разрешения отлагательного условия. URL: <http://www.szrf.ru/doc.phtml?nb=edition07&issid=2012012000&>.
5. Raiser L. Dinglishe Anwartschaften. Tubingen, 1961. 340 s.
6. Крашенинников Е.А. Правовое положение сторон отлагательно обусловленной сделки во время состояния подвешенности. Очерки по торговому праву: сб. науч. тр. / под ред. Е.А.Крашенинникова. Вып. 12. Ярославль, 2005. 86 с.
7. Zimmermann R. The Law of Obligations. Roman Foundations of the Civilian Tradition. Oxford University Press, 1996. 1241 p.
8. Гамбаров Ю.С. Курс гражданского права. СПб.: Типогр. М.М.Стасюлевича, 1911. Т. 1. 780 с.
9. Гурвич М.А. Право на иск. /Отв. ред. А. Ф. Клейнман; Академия наук. СССР. Институт права. М. ; Л. : Изд-во АН СССР, 1949. 216 с.
10. Бутнев В.В. Понятие механизма защиты субъективных гражданских прав. Механизм защиты субъективных гражданских прав. Сборник научных трудов. Ярославль. 1990. Яросл. ГУ. – С. 3-17.
11. П'янова Я.В. Судовий захист майнових цивільних прав: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 Х., 2009. – 224 с.
12. Ус М.В. Охрана и защита субъективных гражданских прав, юридическая природа права на защиту. Харьковская цивилистическая школа: защита субъективных гражданских прав и интересов: моногр. / И.В. Спасибо-Фатеева, М.Н. Сибилев, В.Л. Яроцкий и др.; под. общ. ред. И.В. Спасибо-Фатеевой. Х.: Право, 2014. 672 с.
13. Кушеречь Д. Охорона та захист майнових прав у сфері договірної права України: моногр. К.: Знання України, 2014. 463 с.

Гуйван Петро Дмитрович

Особливості регулювання зобов'язань з невизначеним строком здійснення. Порівняння їх з «умовними» правочинами

Дана стаття присвячена науковому дослідженню актуального питання про порядок надання дієвості строкам, які не є визначеними на момент виникнення певного суб'єктивного права. Наголошується, що подібні темпоральні межі матимуть регулююче значення тільки тоді, коли в силу конкретної дії вірителя (пред'явлення вимоги) їм буде надана визначеність. З цього моменту право набуває своїх темпоральних характеристик і отримує свої початковий та кінцевий моменти. В даному відношенні правочини з невизначеними строками мають певну схожість з умовними правочинами, наявність яких залежить від настання певних умов. В роботі доводиться, що, попри зовнішню подібність, дані правові категорії за своїми внутрішніми характеристиками, наслідками та способами встановлення темпоральних координат відрізняються, тож їхнє змішування неприпустиме. Підкреслюється, що відкладальна обставина не визначає початковий момент виникнення права і відповідного обов'язку, а з її настанням відбувається взагалі рух правовідношення. Якщо такого явища не буде, відношення взагалі не набуває дієвості. Для таких «умовних» правочинів виникнення, зміна чи припинення цивільних прав та обов'язків пов'язані з настанням в майбутньому певної обставини (дії чи події). При цьому характерним є те, що відносно вказаної обставини невідомо точно, настане вона чи ні. Настання відкладальної умови чи відкладального строку – це факти, що тягнуть початок та розвиток суб'єктивного права, виконання регулятивного відношення. Інакше кажучи, відкладальна обставина є зовнішнім поштовхом, юридичним фактом, що приводить до руху правочин. Натомість у правочинах з строком, який визначається майбутньою вимогою вірителя, правовідношення з визначеним змістом виникає від часу укладення. Хоча реальне виконання відбудеться після вимоги, яка за презумпцією закону обов'язково матиме місце. Даний підхід можна оцінювати лише з формальної, а не реальної точки зору: виникає правовідношення, позбавлене обов'язкових своїх елементів. Останнє в дієвому стані виникне лише тоді, коли його сторони набудуть необхідного правового статусу: повноваження на вимогу та зустрічного обов'язку щодо виконання. Відтак цілком можливі дії щодо добровільної дострокової реалізації майбутнього відношення, котре неодмінно відбудеться, що є прийнятним з суспільної точки зору.

Ключові слова: відкладальна обставина, невизначений строк, часові межі.

Guyvan Petro

Peculiarities of the regulation of obligations with an indefinite performance period. Comparing them with "conditional" deeds

This article is dedicated to the scientific study of the topical issue of the procedure for giving effect to terms that are not determined at the time of the emergence of a certain subjective right. It is emphasized that such temporal boundaries will have a regulatory significance only when, due to a specific action of the creditor (presentation of a claim), they will be given certainty. From this moment, the right will acquire its temporal characteristics and will receive its initial and final moments. In this respect, transactions with indefinite terms have a certain similarity with conditional transactions, the existence of which depends on the occurrence of certain conditions. The work proves that, despite the external similarity, these legal categories differ in their internal characteristics, consequences and methods of establishing temporal coordinates, so their mixing is inadmissible. It is emphasized that the delaying circumstance does not determine the initial moment of the emergence of the right and the corresponding obligation, but with its onset, the movement of the legal relationship generally occurs. If there is no such phenomenon, the relationship will not be effective at all. For such "conditional" acts, the occurrence, change or termination of civil rights and obligations are associated with the occurrence of a certain circumstance (action or event) in the future. At the same time, it is characteristic that in relation to the specified circumstance, it is not known exactly whether it will occur or not. The occurrence of a suspensive condition or a suspensory term are facts that lead to the beginning and development of a subjective right, the fulfillment of a regulatory relationship. In other words, a delaying circumstance is an external impulse, a legal fact that leads to the movement of transactions. Instead, in transactions with a term determined by the creditor's future demand, the legal relationship with a defined content arises from the time of conclusion. Although the actual execution will take place after the demand, which by the presumption of law will necessarily take place. This approach can be evaluated only from a formal, not a real point of view: a legal relationship is created that is devoid of its mandatory elements. The latter in an effective state will arise only when its parties acquire the necessary legal status: the power to demand and the counter-obligation to perform. Therefore, it is quite possible to act on the voluntary early realization of the future relationship, which will certainly happen, which is acceptable from a social point of view.

Key words: postponing circumstance, indefinite term, time limits.